

Knez Pes-Marko.

Spisal S. Rutar.

V zadnji številki lanskega „Zvona“ pripoveduje gosp. prof. J. Trdina v svojih lepih bajkah na str. 733., da je bil lastnik visokega grada v Kostanjevici neki Marko Pes, ki je bil tak spreten strelec, da je turškemu harambaši kapuna z vilic odstrelil. Jaz mislim, da je ta Marko Pes ista osebnost, katero tolminski in beneški Slovenci imenujejo Pes-Marko.

Po Tolminskem in po Benečiji se pripoveduje, da je živel nekdanj kralj, ki je imel tako lepo hčer, da se je sam v njo zaljubil. Zato je ni privoščil nobenemu moškemu in skrival jo je vedno pred mladimi vitezi. Kadar je z doma odpotoval, zaprl jo je v samotno, nepristopno izbo. Ali hčeri je bilo silno dolgčas in zato je očeta prosila, naj jej dovoli vsaj malega psička za tovariša. Kralj usliši njeno prošnjo. Ali kmalu je hči zanosila in rodila strašno bitje, ki je bilo pol pes, pol človek. Zato je dobilo ime „Pes-Marko“. Ko je ta dorastel, divjal je strašno nad Slovenci in jih preganjal, kakor divjo zverino. Po mnenji nekaterih je bil Pes-Marko sam kralj Atila, ki je po svoji grdobi in okrutnosti tudi našemu ljudstvu dobro znan.

Obče znane so pripovedi o Pesjanih ali Pesoglavcih, ki so bili strašno divji ljudje s pasjimi glavami. Navadno se trdi, da ti pesjani pomenjajo Obre ali Avare. Ali težko je dokazati, da je naš narod pri tem imenu mislil samo na jedno omejeno pleme, nego on si predstavlja pod Pesjani vse hudodelne, brezbožne ljudi. Saj je že St. Vraz opazil: „Moja pokojna teta pravila mi je, da se Pesjani tudi imenujejo „Kalvini“, ter da o ničem drugem ne žive, kakor o novorojenih detetih, katera kradejo, ubijajo in žró“. (Primeri o značenji Pesjanov Dr. Krekov spis „Polyfem v narodnej tradiciji slovanskej“, Kres l. 1882, št. 3).

Tudi Italijanom je znano bitje, ki je pol človek, pol pes. Imenujejo ga Pulicane in pripovedujejo, da je bil sin psa in neke krščanske gospé v Kapadociji. Dolnji del njegovega telesa je bil pasji, gornji pa človečji.

Kar se imena „Pes-Marko“ tiče, postalo je očitno po beneškem levu sv. Marka. Ta lev ima navadno, človeški podobno glavo in Benečani ga imenujejo splošno le Marka. Prav lahko je torej, da so Slovenci zamenjali leva s psom in od beneškega leva ustvarili kneza, v katerem so poosobili mogočno beneško republiko.

Sicer pa beneški lev ni originalno izumljenje, nego taki levi so bili znani vsem iztočnim narodom in tudi Grkom (primeri leva na mikenskih vratih). Dr. Pervanoglu („Intorno all' origine del Leone alleato,“ Archeografo Triestino IV. 1882.) je dokazal, da so vsi ti levi znakovi solnčnega junaka, ali jakega solnea.

Tudi po Koroškem se nahajajo prav po gostem iz kamena izdolbeni krilati levi, po polnem podobni beneškim, n. pr. pred vhomom nekdanje opatije podklosterske (Arnoldstein), v Celovci, v Wolfsbergu i. t. d. Tu se vendar ne more misliti na kak vpliv beneške vlade, nego da so ti levi domačega izvira.

† Ivan Šolar in dr. Štefan Kočevar.

Huda nesreča tepe zadnja leta našo Slovenijo. Jedva se posuši prst na grobu odličnega narodnega moža, že nam je kopati novo jamo, da pogreznemo v njo zaslužnega delavca, pogumnega borilca, nanadomestnega pisatelja slovenskega. V kratkem času smo izgubili Jurčiča, Bleiweisa, Eržena, Tonejca in Žepiča, in niso se še popolnili presledki, katere je njih smrt naredila v vrstah tistih mož, ki se trudijo o literarni prosveti in političnem napredku naroda našega, žalovati nam je spet o novih bridkih izgubah. Jednega in istega dne, 22. februarja t. l., umrla sta odličnjaka in narodu našemu prava prvaka: gospod c. kr. deželni šolski nadzornik Ivan Šolar v Zadru in gospod c. kr. cesarski svetovalec dr. Štefan Kočevar v Celji, moža, ki sta vsak v svoji stroki in po svojih močeh delajoča, pridobila si velikih zaslug za narod slovenski. Dolžnost naša je tedaj, da se jih hvaležni spominamo.

Ivan Šolar je bil porojen 27. avgusta 1827. v Kropi na Gorenjskem, kjer je obiskoval tudi začetne šole. Prvih šest latinskih šol je